

Búnquer del Cavaió 1

Arenys de Mar

Ubicació

Comarca: Maresme
Lloc/Adreça: Platja del Cavaió
Emplaçament Litoral

Coordenades:

Latitud: 41.580699678346
Longitud: 2.5645753741264
UTM Est (X): 463704
UTM Nord (Y): 4603315

Classificació

Número de fitxa 08006 - 113
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Edifici
Estil / època: Contemporani
Segle XX
Any 1937
Estat de conservació Regular
Notes de conservació:

Presenta danys estructurals lleus. En el seu moment, l'Ajuntament va adequar l'entorn i hi va col·locar un plafó explicatiu que ja no hi és. L'entrada del búnquer, que queda mig amagada del passeig, s'ha convertit en un espai poc salubre.

Protecció Legal
Tipus de protecció: BCIL
Accés Fàcil
Ús actual: Sense ús
Titularitat Pública
Titular: Ministerio de Defensa (Paseo de la Castellana, 109 28071 - Madrid - España)
Autoria de la fitxa Jordi Montlló Bolart
Data de registre de la fitxa: dj., 22/12/2022 - 18:25

Descripció

Un dels quatre búnquers o fortins documentats en aquesta zona. Només se'n conserven tres. Es troba ubicat a la platja del Cavaió, d'on pren el nom; a la boca nord del túnel del ferrocarril.

Un estudi publicat per un grup d'Arenys (Grup de búnquers, 2009) descriu el fortí com una estructura adossada a un aflorament de roca granítica, del qual aprofita un pany de paret natural. La part davantera del búnquer, la que dona a la platja, és arrodonida, mentre que la part posterior és allargada. L'entrada es troba a la part posterior [...]. S'accedeix a l'interior baixant un parell d'escalons.

Externament, la construcció és recoberta amb pedres granítiques, amb una clara funció de camuflar l'estructura. Al costat del búnquer, unes minses restes de ferro i unes pedres de sauló enganxades a l'aflorament rocós, delaten l'existència d'una altra estructura més periple que podria haver estat en relació amb el búnquer. Aquest fortí presenta una sèrie d'obertures amb una clara funció defensiva i de guaita. La part arrodonida, o part central de l'estructura, compta amb dues grans obertures d'1,10 i 1 m respectivament i de 0,90 m d'alçada d'obertura, les quals permetien controlar gran part de la platja del Cavaió i el Portinyol. [...] A la part allargada tenim cinc espitlleres de 0,20 x 0,40 m.

De l'interior, ens diuen que hi ha un llarg passadís, amb un seguit de petites obertures a la part de llevant, que dona accés al nucli central del búnquer, on hi ha dues grans obertures. En aquest corredor d'entrada hi ha unes escales [...]. El punt d'unió entre el passadís i la cambra central fa angle [...] Les parets de pedra estan arrebossades i el sostre és de formigó armat. En aquest nucli central hi ha una prestatgeria d'obra.

Observacions:

A la zona del Cavaió es conserven tres búnquers, aquest s'ha enumerat amb el número I seguint la proposta del Grup de búnquers d'Arenys (2009). Es troba a la boca nord d'un dels dos túnels del ferrocarril del municipi. Per sobre, a la zona coneguda com el Portinyol, n'hi ha dos més, amb més visibilitat i que cobreixen les dues boques del túnel i una zona del port. Un quart búnquer estava a l'espigo anomenat la Punta i només es conserva una imatge publicada de J. Torrus (Grup de búnquers, 2009).

S'explica la ubicació d'aquestes construccions en aquest indret determinat, pel fet que es tracti de la zona més propícia per a un possible desembarcament enemic. La utilització de la platja del Cavaió com a port natural és documentada des del segle XV, tal com citen els llibres d'ancoratge del port de Barcelona, dipositats a l'Arxiu de la Corona d'Aragó (Grup de búnquers, 2009); però també cal pensar en l'existència del túnel del ferrocarril, una infraestructura important per les comunicacions i el transport de mercaderies i molt fràgil i exposable als bombardejos.

El fet més rellevant que es va produir a la platja del Cavaió durant la Guerra Civil va ser l'embarrancament d'un vaixell ple de subministraments i explosius. Aquest és, sens dubte, un dels episodis de la guerra que els arenyencs recorden més intensament. Si bé cal recalcar que testimonis i detalls històrics es contradiuen amb freqüència. Aquest embarrancament ha estat en certs aspectes l'origen de diverses llegendes urbanes. A grans trets, però, la por que una possible explosió del contingut d'aquest vaixell pogués afectar el nucli urbà i el fet que la gent de dretes, sota amenaça de metralladores, fossin obligats a treure els explosius de la nau, són els punts coincidents dels diversos testimonis consultats (Grup de búnquers, 2009, pp. 203 i 204).

Història

La primera vegada que es posava damunt la taula la necessitat de documentar i estudiar les estructures defensives de la costa del Maresme de la Guerra Civil espanyola (1936-1939) fou l'any 1998 (Montlló, Jordi i Alay, Joan Carles, 1998). Anteriorment, als anys 80 del segle XX, Joan Carles Alay, ja havia començat a documentar gràficament aquests elements. En aquest article ja es planteja la qüestió de la construcció dels fortins i es posen exemples documentals i testimonis entrevistats que parlen de la participació de civils; però també de soldats. En un document del Consell Municipal de Premià de Mar, s'insta «a tots els ciutadans compresos en la mobilització general últimament decretada, que per imperatius de necessitat de guerra i defensa es trobaven en l'obligació ineludible de complir una o varies jornades de treball de sis hores cada una quan així fossin requerits, mitjançant la presentació d'una tarja numerada, la qual es deurà entregar a petició de qualsevol dels companys que formen la Comissió, a l'efecte de que se li avaluï degudament quant estigui complint la jornada».

Montlló i Alay (op. cit. 1998) també expliquen el testimoni de Josep Arbiell i Ribera, reclutat per quintes a l'exèrcit republicà i destinat a Mataró, en el cos d'artillers. Es comenta que destinaven soldats a la construcció de búnquers, juntament amb voluntaris civils, sobretot de la CNT. El cos de guàrdia on estava destinat era la Torre dels Encantats, i el quarter a l'Hotel Titus. Un altre testimoni de Caldes d'Estrac comenta que el seu pare, Buenaventura Sobirà Salvanà, conegut com el menut de can Collet, feia de paleta a Caldetes i que va participar en la construcció dels búnquers de Caldetes i també en algunes poblacions veïnes.

L'any 2012, Josep Clarà publica un treball de síntesi sobre la situació dels búnquers a la costa catalana. I, l'any següent, es defensa una tesi doctoral sobre el tema (Adrián Cabezas, 2013).

Bibliografia

ALAY, Joan Carles i MONTLLÓ, Jordi (2013). Les fortificacions de la Guerra Civil espanyola a Premià de Mar: els anys passen per a tothom. *Sessió d'Estudis Mataronins*, 2013, Núm. 29, p. 13, <https://raco.cat/index.php/SessioEstudisMataronins/article/view/271089>

AMAT I TEIXIDÓ, Jordi (2011). El búnquer a la platja de les dunes de Santa Susana (1938). *Sessió d'Estudis Mataronins*, 2011, Núm. 27, p. 29-31, <https://raco.cat/index.php/SessioEstudisMataronins/article/view/250217>

AMAT I TEIXIDÓ, Jordi (2014). *Retalls de la Guerra Civil al Maresme (1936-1939)*. Canet de Mar: Edicions els 2 pins.

BRUGUERA I RIERA, Ramon (2015). La recuperació del búnquer de la platja del Cavaíó (Arenys de Mar). *Trobada d'Entitats de Recerca Local i Comarcal del Maresme*, 2015, Núm. 9, p. 191-197, <https://raco.cat/index.php/TrobadaMaresme/article/view/314833>.

CABEZAS SÁNCHEZ, Adrián (2013). La defensa de la costa a Catalunya durant la Guerra Civil (1936-1939), tesi doctoral disponible a <<https://www.tdx.cat/handle/10803/129446>>

CABEZAS SÁNCHEZ, Adrian et alii (2019). Enemic a la vista. La defensa de la costa del Maresme (1936-1939). Arenys de Mar: Ajuntament d'Arenys de Mar. <https://museu.arenysdemar.cat/ca/publicacions/publicaci%C3%B3-dexposicions-enemic-la-vista-la-defensa-de-la-costa-del-maresme-1936-1939>

CLARA, Josep (2012) *Els búnquers de la Costa Catalana, Patrimoni militar en temps de guerra (1936 – 1939)*. Col·lecció Camí Ral, 35. Barcelona: Editorial Dalmau.

GRUP BÚNQUERS ARENYS (2009). «Els búnquers de la platja de la Musclera* (Arenys de Mar)». *Sessió d'Estudis Mataronins*, 2009, Núm. 25, p. 63-79,

<https://raco.cat/index.php/SessioEstudisMataronins/article/view/179381>

GRUP BÚNQUERS ARENYS (2010). «Els búnquers del Cavaíó (Arenys de Mar)». *Sessió d'Estudis Mataronins*, Núm. 26, p. 203-217, <https://raco.cat/index.php/SessioEstudisMataronins/article/view/223899>

GRUP BÚNQUERS ARENYS (2011). «Els búnquers de la Torre dels Encantats.». *Sessió d'Estudis Mataronins*, 2011, Núm. 27, p. 33-35,

<https://raco.cat/index.php/SessioEstudisMataronins/article/view/250218>

MONTLLÓ BOLART, Jordi; ALAY, Joan Carles (1998). «Els búnquers del litoral del Maresme. Un element patrimonial a punt de desaparèixer». *Sessió d'Estudis Mataronins*, 1998, Núm. 15, p. 33-36,

<https://raco.cat/index.php/SessioEstudisMataronins/article/view/113302>.

Enllaços d'interès:

[Article del Punt / Avui](#)

[Sota les bombes. Escenaris de la Guerra Civil a Arenys de Mar](#)

[Grup de búnquers d'Arenys de Mar](#)

